

Yapı Dünyası

ISSN 1300-977X

MESLEKİ BİLİM TEKNİK HABER DERGİSİ OCAK-ŞUBAT 2017/250-251

www.yapidunyasi.com.tr

ENERJİ

ISSN 1300-977X

Yapı Dünyası

www.yapidunyasi.com.tr

Aylık Mesleki Bilim Teknik ve Haber Dergisi

YIL 21 • OCAK-ŞUBAT 2017 • SAYI 250-251

Sahibi

MRA Reklam Matbaa San. Tic. Ltd. Şti. Adına Mustafa Bilgiç

Genel Yayın Yönetmeni

Mustafa Bilgiç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Hikmet Bilgiç

Yönetim Yeri

Kennedy Caddesi 102/1 Gaziosmanpaşa Ankara Türkiye

Tel: +90 (542) 215 85 87

Tel:+90 (312) 467 43 17 • Fax:+90 (312) 467 43 18

info@yapidunyasi.com.tr • yapidunyasi@gmail.com

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Necati Ağırlioğlu (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Ing. Ahmet Durmuş (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Erhan Karaesmen (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Ekrem Manisalı (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Emin Tuna (Gazi Üniversitesi)

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Yılmaz Aruntaş (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Metin Aydoğan (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Alemdar Bayraktar (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Fazıl Çelik (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Murat Dicleli (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Adem Doğangün (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Cemal Eyyübov (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ergün Gedizlioğlu (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Polat Gülkan (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Tefaruk Haktanır (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Orhan (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Hızır Önsöz (İstanbul Arel Üniversitesi)
Prof. Dr. Yener Özkan (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Topçu (Osman Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Erdoğan Uzgider (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Bayram Ali Uzuner (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Yakut (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Atakan Aksoy (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Zeki Ay (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Doç. Dr. Muhittin Bağcı (Cela! Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Şükrü Yetgin (Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Hikmet Bayırtepe (Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. M. Kürşat Çubuk (Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Erol İskender (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Dr. Ali Uğurlu
Av. Atilla İnan (Başkent Üniversitesi)
Mimar Y. Müh. Cihat Uysal (İstanbul Teknik Üniversitesi)
İnş. Y. Müh. Cahit Kocaman
İnş. Y. Müh. Melik Safi Duyar (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
İnş. Y. Müh. Fikret Kuran
İnş. Y. Müh. İsmail Salıcı (İstanbul Teknik Üniversitesi)
(İsimler soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.)

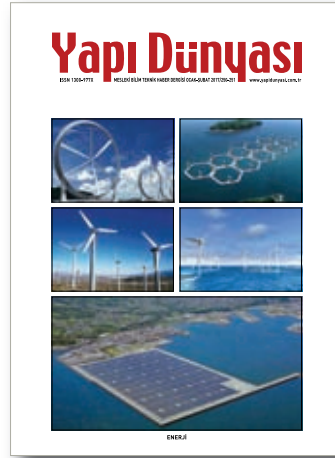
© 1996 YAPİ DÜNYASI, Dergide yayınlanan yazı ve şekillerin her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilse dahi izin alınmadan yayınlanamaz. Yazılardaki sorumluluk yazarına aittir.

Yayın ve Yazım Kuralları: Gönderilen yazılar Word dosyasında tek sütun olarak yazılmalıdır. Makaleler, daha önce yayımlanmamış olmalıdır. Makalelerde Türkçe ve İngilizce "başlık (title)", "özet (abstract)" ve "anahtar kelimeler (key words)" bulunmalıdır. Yayın Kurulu, Hakemler veya Editörler, yayım öncesinde gerekli görülen düzeltme ve kısaltmaları yapabilir. Çeviri veya derleme yazılarda, ilgisince gerekli izinlerin alınması, yazarının, yayımlandığı derginin ve kaynaklarının belirtilmesi zorunludur. Detaylı bilgilere www.yapidunyasi.com.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

AYLIK YEREL SÜRELİ YAYIN

10.02.2017

Baskı: Başak Matbaacılık Ltd. Şti. Anadolu Bul. 5/15 Gimat-Ankara Tel: 0312 397 16 17

Cihat UYSAL

Tasarım Sürecinde Üretim ve Yapım Kararları 6

Gözde ALINPAK

Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN

Yapıların Depreme Karşı Yalıtımında Kullanılan

Kurşun Çekirdekli Elastomer Mesnetlerin

Tasarımı İçin Yazılım Geliştirilmesi 8

Prof. Dr. İlker USTA

Ahşap Üzerine Betimlemeler:

Kültürlerarası etkileşim aracı olan ahşabın

"Değerli bir Nesne" olarak kabul edilip

özümsemesi (Ahşap Katıksız Bir Dosttur) 17

Hasan AYDIN

Doç. Dr. Z. Sevgen PERKER

Artvin Borçka Zeytinlik Köyü

Merkez Camii Yapısal Özellikleri 26

Doç. Dr. Z. Sevgen PERKER

Bir Mimari Tasarım Atölyesi Deneyimi:

"Empati Atölyesi" 39

Latif Onur UĞUR

Ece ALKAN

FIDIC Kırmızı Kitap (İnşaat İşleri Şartnamesi)

İle Yapım İşleri Genel Şartname'sinin;

Gecikmeler, Süre Uzatımları ve Bunlara Bağlı

Maddi Talepler Orijininde Karşılaştırılması 49

Av. Atilla İNAN

Sözleşme Tasarısında Fiyat Farkı

Verilmeyeceği Belirtilmişken Özel Teknik

Şartnamede Verilebileceği Öngörülmüşse

Nasıl Hareket Edilecektir 59

HESİAD Yönetim'i Belirlendi

. 61

Ankara Otonomi Açıldı 61

Başsağlığı 61

Artvin Borçka Zeytinlik Köyü Merkez Camii Yapısal Özellikleri

Hasan AYDIN

Uludağ Üniversitesi, FBE, Mimarlık Anabilim Dalı,
Yüksek Lisans Öğrencisi

Doç. Dr. Z. Sevgen PERKER

Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü, Öğretim Üyesi

Özet: Yapısal nitelik açısından oldukça zengin olan ahşap camiler Anadolu yapı kültürü açısından incelenmeye değer mimari eserlerdir. Artvin İli'nin Borçka ilçesi sınırları içinde bulunan Zeytinlik Köyü'nün merkez camii Anadolu kırsalının ahşap malzeme detayları ile dikkati çeken mimari yapılarından bir tanesidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; Artvin Borçka Zeytinlik Köyü Camii' yapısal özelliklerinin incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Artvin, Borçka, Zeytinlik Köyü, Cami, Ahşap Cami.

1. GİRİŞ

Türkiye'de her geçen gün artan enerji ihtiyacının karşılanması ve sulanabilir arazi miktarının da artırılabilmesi için, yakın dönemde çok sayıda baraj projesi gündeme gelmiş ve pek çoğu da tamamlanmıştır. Baraj yapımının ülkemizin çeşitli yerleşmelerinin yerinin değiştirilmesini gündeme getirdiği bilinmektedir. Yakın zamanda Karadeniz Böl-

Structural Properties Of Artvin Borçka Zeytinlik Village's Central Mosque

Abstract: Despite their limited number, wooden mosques are architectural works that are worth examining Anatolian culture of buildings as they are very rich in structural quality. The central mosque of Zeytinlik Village in the border of Artvin's Borçka District is one of the architectural buildings which attracts attention with its wood materials' details in Anatolian rural areas. In this sense, the objective of this study was to examine structural characteristics of Artvin Borçka Zeytinlik Village's Central Mosque.

Key Words: Artvin, Borçka, Zeytinlik Village, Mosque, Wooden Mosque.

gesi'nde bulunan Çoruh Havzası da bu anlamda gündeme gelen bölgelerden bir tanesidir. Çoruh Havzası'ndaki barajlar arasında en geniş göl alanına sahip olanlardan biri de Deriner Barajı'dır. Barajın sahip olduğu göl alanının genişliği nedeniyle yakınında yer alan köy yerleşmelerinin 26'sı durumdan kısmen etkilenmiş olup, Oruçlu ve Zeytinlik köylerinin ise tamamen yer değiştirmesi

Şekil 1. Eski Konumunda Zeytinlik Köyü Merkez Camii (Web 1, 2016)

Şekil 2. Yeni Konumunda Zeytinlik Köyü Merkez Camii, 2016

söz konusu olmuştur. Sürecin sosyal, ekonomik kültürel çeşitli sonuçları olduğu bilinmektedir (Orhan ve Gök, 2016). Kuşkusuz, köy yerleşmelerinin taşınmasının getirdiği önemli bir diğer sonuç da fiziksel yapıya dairedir. Yerleşmenin taşınması, baraj görüşü için terk edilen alanda yer alan çeşitli yapıların yıkılması anlamına gelmektedir. Ancak sözü edilen yapıların kültürel miras niteliğinde olması durumunda “taşınma” kavramı gündeme gelmektedir.

Restorasyon teknikleri içinde “Taşınma”; çeşitli bayındırlık etkinlikleri, jeolojik yapı ya da doğal afetler bir anıtın ya da tarihi yerleşmenin bulunduğu yerde korunmasını zorlaştırdığında ve hatta olanaksız kıldığında uygulanan bir yöntem olarak bilinmektedir. Bu durumda anıt veya yerleşme, önceden belirlenen uygun bir konuma geçirilmektedir. Taşınması gereken bir yapı olduğunda taşıma işlemi, taşınması gereken kültür mirasının boyutlarına, malzemesine ve yapım tekniğine göre farklı şekillerde gerçekleştirilmektedir. En uygun olanı ise yapının tüm elemanlarının tek tek numaralandırılarak sökülmesi ve başka bir konumda, aynı düzende yeniden kurulmasıdır. Bu uygulama için en elverişli olan yapılar ise ahşap ve kesme taş yapılarıdır (Ahunbay, 1996).

Son dönemde bir taşıma uygulaması ile gündeme gelen Zeytinlik Köyü Merkez Camii, Anadolu ahşap taşıyıcılı cami geleneği bakımından son derece önemli bir örnek oluşturan, yaklaşık 150 yıllık tarihi geçmişe sahip olan bir yapıdır. Beden duvarları kesme taş, iç mekân taşıyıcı unsurları ile iç mimari elemanlarının neredeyse tamamı ahşap olan ve koruma altında bulunan Zeytinlik Köyü Merkez Camii, 2013 yılında, yakınında yer alan iki adet türbe ile birlikte, sökülerek bulunduğu yerden köyün üst kısmında belirlenen bir alana taşınmıştır

(Şekil 1 ve 2). Bu araştırmada Zeytinlik Köyü Merkez Camii, yeni konumunda incelenmiş ve tespit edilen yapısal özellikleri çalışma kapsamında açıklanmıştır.

2. ZEYTİNLİK KÖYÜ MERKEZ CAMİİ’NİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Artvin ilinin Borçka ilçesi sınırları içinde bulunan Zeytinlik Köyü’nün merkezinde yer alan Zeytinlik Köyü Merkez Camii, kitabesinden anlaşıldığı üzere 1857 yılında (Hicri 1272) Saliha Hanım tarafından yaptırılmıştır (Ateş, 2013). Zeytinlik Köyü Merkez Camii’nin ilk yapımında köydeki türbelerden sökülerek kesme taşların kullanıldığı bilinmektedir. Caminin harim kısmı dış ölçüleri 13 m x 12,50 m’dir. Yapıldığı dönemlerde minaresinin bulunmadığı, caminin kuzeyinde bulunan çınar ağacının cami vazifesi gördüğü sanılmaktadır. Ancak çınar ağacının rüzgâr nedeniyle yıkılmasından sonra caminin kuzeydoğu köşesine bir minare inşa edilmiştir.

Beden duvarları kesme taş olan caminin dört beden duvarında, biri alt pencerelerin alt hizasında, diğeri ise üst ve alt hizadaki pencerelerin arasında olmak üzere iki adet ahşap hatıl bulunmaktadır.

Zeytinlik Köyü Merkez Camii’nin doğu ve güney cephelerinde beşer adet pencere bulunmaktadır. Her iki cephede de pencerelerden iki adedi alt kat hizasında olup harime aydınlık sağlarken üç adedi üst kat hizasında bulunup üst mahfil ve harimi aydınlatmaktadır. Alt kattaki pencerelerin genişliği 78 cm. yüksekliği ise 135 cm.dir. Pencere doğramaları ahşap olup üst kısımlarında yer alan lentolar da ahşap malzeme ile yapılmıştır. Ahşap doğramalı pencerelerin önlerinde ahşap lokma parmaklıklar yer almaktadır (Şekil 3, 4 ve 5).

Şekil 3. Doğu Cephesi, 2016

Şekil 4. Güney Cephesi, 2016

Şekil 5. Pencere Örneği, 2016

Şekil 6. Batı Cephesi, 2016

Şekil 7. Batı Cephesinde Minare Kaidesi ve Gövdesi, 2016

Şekil 8. Minare, 2016

Zeytinlik Köyü Merkez Camii'nin batı cephesi minare alt kısmının en algılanabilir olduğu cephe. Caminin batı cephesinde beş adet pencere bulunmaktadır. Alt kat hizasındaki iki pencere güney tarafına doğru yerleştirilmiş, minarenin bulunduğu kuzeybatı köşesi sağır olarak bırakılmıştır (Şekil 6). Caminin batı cephesine bitişik konumda bulunan minarenin kaidesi belirli bir kota kadar moloz taş yığma tekniği ile, üst kısmı ise kesme da taş yığma tekniği ile oluşturulmuştur. Tek şerefesi bulunan minarenin şerefesinin alt kısmı kesme taş malzeme ile kademeli biçimde oluşturulmuştur. Minare göv-

desinde minare içi merdivenlerine ışık ve hava sağlanması amacıyla bırakılmış küçük boşluklar dikkat çekmektedir. Minarenin külah kısmı sac ile kaplanmıştır (Şekil 7 ve 8).

Zeytinlik Köyü Merkez Camii kuzey cephesi cami harim ve üst mahfil girişinin bulunduğu cephe. İki kat yüksekliğinde devam eden, dikme kiriş birleşimleri ile oluşturulmuş ahşap taşıyıcı iskelet cephenin önemli unsurlarından biridir. Sözü edilen ahşap iskelet cami ana mekânının çatısının uzantısı niteliğindeki çatı saçağını taşımaktadır. Yapının son cemaat bölümü burada yer almaktadır (Şekil 2).

Şekil 9. Kuzey Cephesinde Ahşap İskelet Sistem, 2016

Şekil 10. Kuzey Cephesinde Ahşap Taşıyıcı Elemanlar, 2016

Şekil 11. Çatı Taşıyıcı Sistemini Oluşturan Ahşap Elemanlar, 2016

Kuzey cephesi beden duvarında iki adet kapı ve üç adet pencere boşluğu yer almaktadır. Üst kat hizasında solda yer alan bir adet kapı ve sağda yer alan bir adet pencere cephe orta aksına göre neredeyse simetrik olarak konumlanmış durumdadır (Şekil 2). Caminin üst katına, kuzey cephesinin solunda yer alan, dış mekâna açık, L biçimli ahşap bir merdiven ile ulaşılmaktadır (Şekil 9). Merdivenden çıkıldığında ahşap bir sahanlığa ulaşılmakta, sahanlıktan iki kanatlı ahşap bir kapı ile mahfil katına girilebilmektedir. Kapının üst bölümünde, iki yanda bulunan taşlar üzerinde, birbirinin

Şekil 13. Kuzey Cephesi Giriş Kapısı, 2016

Şekil 15. Kuzey Cephe Duvarında Yer Alan Kitabe, 2016

Şekil 12. Üst Mahfil Giriş Kapısı Üzerinde Yazılar, 2016

devamı niteliğinde işlenmiş yazılar yer almaktadır. Kapının sağında bulunan taşta Arapça yazıyla “Ey kapıları açan”, solunda bulunan taşta ise Arapça yazıyla “Bize hayır kapılarını aç” yazmaktadır (Şekil 9, 10 ve 12).

Derinliği 320 cm olan son cemaat bölümünden yukarı bakıldığında caminin dört yöne eğimli kırma çatısına ait taşıyıcı sistem elemanlarının bir bölümü rahatlıkla görülebilmektedir (Şekil 11).

Caminin ana giriş kapısı kuzey cephesini yaklaşık olarak ortlayan bir konumda bulunmaktadır. Kuzey cephesinin zemin kat hizasında, kapının iki

Şekil 14. Kuzey Cephesi Giriş Kapısı, 2016

Şekil 16. Kuzey Cephe Duvarında Bulunan Geometrik Desenli Levha, 2016

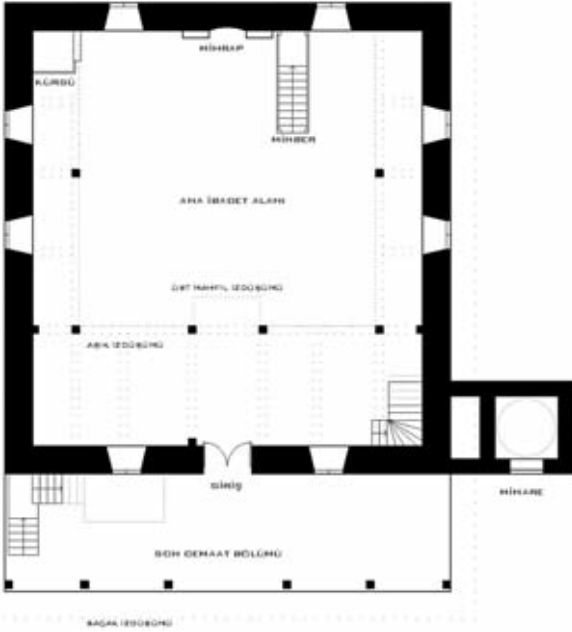
Şekil 17. Kuzey Cephe Duvarında Bulunan Kabartma Motif Örneği, 2016

Şekil 18. Kuzey Cephe Duvarında Bulunan Kabartma Motif Örneği, 2016

Şekil 19. Kuzey Cephesi Minare Kapısı, 2016

Şekil 20. Zemin Kat Plan Şeması, 2016

Şekil 21. Harimden Görünüm, 2016

Şekil 22. Harimden Görünüm, 2016

yanında harimi aydınlatan pencereler yer almaktadır. Üstü basık kemer biçiminde tamamlanan ve ahşap malzeme ile yapılmış olan ana giriş kapısı iki kanatlı olup özgün detaylara sahiptir (Şekil 13 ve 14). Genişliği 130 cm. yüksekliği ise 250 cm olan Kapının üzerinde oyma ve kabartma tekniği ile yapılmış çeşitli geometrik şekiller ile küçük bir kitabe bulunmaktadır. Kapının üst kısmında her kanatta birer adet ay yıldız kabartması yer almaktadır. Bununla birlikte kapıyı çevreleyen kemerde de taş üzerine oyma ile oluşturulmuş kabartma ayetler bulunmaktadır. Caminin giriş kapısının sağ üst hizasına ve cami duvarının üst kottaki ahşap hatılının bitiş noktasına denk gelen yerde Arapça bir kitabe bulunmaktadır (Şekil 15). Caminin giriş kapısının solunda, geometrik şekillerin bulunduğu taş bir levha yer almaktadır. Levha üzerinde bulunan motifler özellikle Selçuklu ve Beylikler dönemi mimarisinde sıkça kullanılan motifler ile benzerlik göstermektedir (Şekil 16). Caminin kuzey cephesi duvarında farklı kabartma motiflere de rastlanmaktadır (Şekil 17 ve 18). Caminin kuzey cephesinin unsurlarından bir diğeri ise, kapısı da bu yönde bulunan minaredir. Minare kapısı üstü kemer ile tamamlanan, tek kanatlı, ahşap bir kapıdır (Şekil 19).

Yapının kuzey cephesinde bulunan ana giriş kapısından cami ana mekânına ulaşılmaktadır. Dışarıdan bakıldığında son cemaat kısmı ile birlikte dikdörtgen bir görünüme sahip olan caminin harim kısmının kareye yakın bir formda olduğu görülmektedir (Şekil 20). Cami harimi kuzey – güney doğrultusunda 1123 cm, doğu – batı doğrultusunda ise 1047 cm ölçüleri-

ne sahip olan harimin yüksekliği ise 490 cm'dir. Caminin iç duvarları beyaz boya ile boyandığından yapının kesme taş olan beden duvarları iç mekândan algılanamamaktadır. Pencere sayısı nedeniyle cami harimi aydınlık bir görünümde (Şekil 21 ve 22). Caminin beden duvarları 75 cm kalınlıkta olduğundan pencere açıklıklarında niş oluşmuştur.

Şekil 23. Ahşap Dikmeler, 2016

Şekil 25. Dikme – Kiriş Birleşim Örneği, 2016

Şekil 27. Dikme – Kiriş Birleşim Örneği, 2016

Şekil 29. Dikme – Kiriş Birleşim Örneği, 2016

Şekil 24. Üst Mahfil Taşıyıcı Ahşap Elemanları, 2016

Şekil 26. Dikme – Kiriş Birleşim Örneği, 2016

Şekil 28. Dikme – Kiriş Birleşim Örneği, 2016

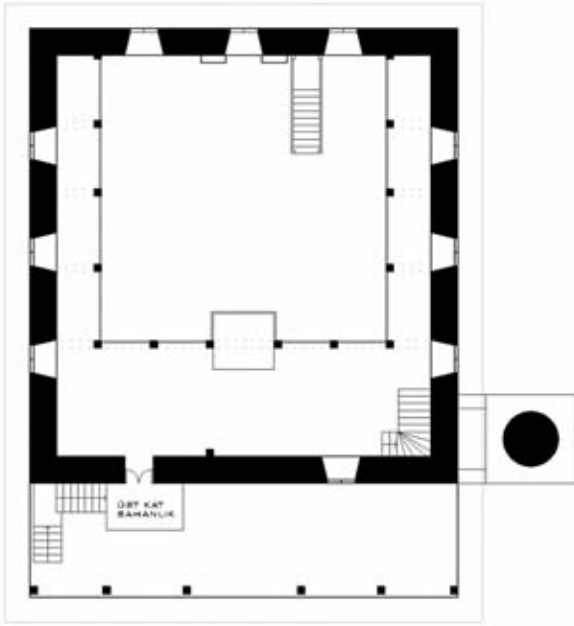
Şekil 30. Ana Kiriş – Döşeme Kirişi Birleşim Örneği, 2016

Şekil 31. Üst Mahfil Merdiven Görünümü, 2016

Şekil 32. Üst Mahfil Müezzinlik Görünümü, 2016

Şekil 33. Mahfil Katı Plan Şeması, 2016

Şekil 34. Üst Mahfil Deneyim Görünümü, 2016

Şekil 35. Üst Mahfil Deneyim Görünümü, 2016

Şekil 36. Üst Mahfil Deneyim Görünümü, 2016

Pencerelerin bulunduğu nişlerin genişliği ise 110 cm'dir.

Caminin doğu, batı ve kuzey cephe hizalarında üst mahfili taşıyan ahşap dikmeler bulunmaktadır (Şekil 23 ve 24). Dikmeler belirli bir düzende yerleştirilmiştir. Üst mahfili taşıyan ahşap kirişler geçme sistemi ile ahşap dikmelere oturtulmuştur (Şekil 25, 26, 27, 28 ve 29). Sözü edilen ana kirişler ise üst mahfil döşeme kirişlerinin yükünü alarak ahşap dikmelere aktarmaktadır (Şekil 30).

Kuzey cephesindeki giriş kapısının sağ tarafında üst mahfile çıkan ahşap merdiven bulunmaktadır (Şekil 31). Üst mahfilin giriş kapısı hizasına gelen bölümünde harim mekânına taşıdığı görülmekte, bu bölümün müezzinlik olarak kullanıldığı bilinmektedir (Şekil 32). Üst mahfil, cami harimini kuzey, doğu ve

batı yönlerinde, U biçimi ile sarmaktadır (Şekil 33, 34, 35 ve 36). Üst mahfile ayrıca kuzey cephesinde bulunan merdiven ile ulaşılan ahşap bir kapı ile de giriş sağlanabilmektedir.

Şekil 37. Üst Mahfil Korkuluk Görünümü, 2016

Şekil 39. Üst Mahfil Korkuluk Görünümü, 2016

Şekil 41. Ahşap Tavan Göbeği, 2016

Şekil 38. Üst Mahfil Korkuluk Görünümü, 2016

Şekil 40. Üst Mahfil Korkuluk Görünümü, 2016

Şekil 42. Mihrap ve Minber, 2016

Cami üst mahfilini 45 cm yüksekliğindeki ahşap korkuluklar çevrelemektedir. Korkulukların 10 cm yüksekliğinde küpeştelere sahiptir. Korkuluğun alt kısmında 20 şer cm'lik iki ayrı bölüm halinde görülen ahşap bezemeler dikkati çekmektedir. Bezemelere hakim olan geometrik desen ve motifler harim kapısı ve minberdekiler ile benzerlik göstermektedir (Şekil 37, 38, 39 ve 40).

Harimin tavanının ortasında ahşap malzeme ile kademeli olarak yapılmış bezemeli tavan göbeği bulunmaktadır (Şekil 41).

Mihrap, minber ve kürsü caminin güney yönündeki duvarına dayanmaktadır. Kesme taş mihrap, üst kat hizasındaki ikinci pencerenin altında, alt kat

hizasındaki birinci ve üçüncü pencerelerin arasında bulunmaktadır (Şekil 42). Mihrap nişini üç şerit çevrelemektedir. En dıştaki şerit oyma, içteki diğer şeritler kabartma şeklindedir. Mihrap nişinin üst kısmına Ali İmran Suresi 37. Ayeti'nin işlendiği görülmektedir.

Caminin ahşap olan minberi mihrabın sağında bulunmaktadır. Minberin eni 86 cm, uzunluğu ise 275 cm dir. Üzerinde çeşitli bezemeler bulunmaktadır (Şekil 42 ve 43).

Ahşap malzemede meydana gelmiştir. Sade bir görünüme sahip olan kürsüye iki basamak ile çıkılmaktadır (Şekil 44).

Şekil 43. Ahşap Minber, 2016

Şekil 44. Ahşap Kürsü, 2016

3. SONUÇ

Anadolu'daki ilk örneklerine Selçuklu ve Beylikler döneminde rastlanan ahşap taşıyıcılı cami yapılarını Osmanlı döneminde, özellikle ahşap malzemenin bolca temin edilebildiği coğrafyalarda inşa edilmiş olan ahşap camiler izlemektedir. Ahşap camilerin, Orhan Gazi döneminde, Ağva'dan, Kütahya'ya, Adapazarı'na kadar uzanan bölgenin köylerinde, çantı tekniği ile inşa edilmiş olanlarının pek çoğunun günümüzde mevcut bulunmadığı bilinmektedir. Ayverdi, ilk basımı 1966 yılında gerçekleşen "Osmanlı Mimarisinin İlk Devri" isimli eserinde ahşap camilerin kayda geçirilmediğinden yakınmaktadır (Ayverdi, 1989). Kültür mirası niteliğindeki özgün yapıların kayıt altına alınması konusu, sözü edilen mirasın yalnızca yerel veya ulusal ölçekte değil, evrensel açıdan önem taşıdığına tüm dünya ülkelerince kabul edildiği bir ortamda, bizlere sorumluluğumuzun büyüklüğünü hatırlatmaktadır. Diğer yandan kayıt altına alınan kültürel miras örneklerinin korunmasında ve sürdürülebilirliklerinin sağlanmasında toplumun sözü edilen yapıları tanıması, değerlerinin farkına varması, benimsemesi ve sahiplenmesi büyük önem taşımaktadır.

Yapılan araştırmalar, sözü edilen toplumsal benimseme ve buna dayalı sahiplenme davranışının Artvin Borçka Zeytinlik Köyü Merkez Camii örneğinde son derece etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle caminin özgün ahşap elemanlarının, sular altında kalmazdan önce, teker teker el emeği ile sökülmesinde ve yeni yerlerine taşınmasında Zeytinlik Köyü halkının imece usulü ile çalışmaları ve camilerine sahip çıkmaları önemli bir örnek oluşturmaktadır.

Bilindiği gibi kültürel mirasın korunması için, yerel ölçekten başlayan, ulusal ve evrensel ölçüğe yayılan bir çerçevede benimsenmesi ve sahiplenilmesi gerekmekte, sözü edilen yapıların özgün özellikleri

ile tanıtılmalarının da bu açıdan önemli katkıları olmaktadır. Bu bağlamda, Artvin Borçka Zeytinlik Köyü Merkez Camii'nin yapısal özelliklerinin ortaya konması hedefiyle yapılan bu çalışmanın restorasyon uygulamasından önce gerçekleştirilememiş olması bir eleştiri konusu olabilir. Ancak yazılı kaynakları çok sınırlı olan, çoğu kez görsel kaynaklarına hiç ulaşamayan, fiziksel olarak kaybedilmiş ahşap camiler dikkate alındığında, restorasyon uygulaması tamamlandıktan sonra dahi olsa, sular altından kalmaktan kurtarılmış özgün elemanları, özellikle de ahşap detayları nedeniyle bu yapının tanıtılması önemsenmiştir. Anadolu'nun sahip olduğu mimari zenginliği gözler önüne seren, benzer nitelikte pek çok yapı bulunmaktadır. Bu çalışma ile konu alanındaki literatüre katkı sunulduğuna inanılmaktadır.

4. KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z. (1996). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM Yayın, İstanbul.
- Ateş, H. (2013). Artvin Kampüs, Artvin Çoruh Üniversitesi Bülteni, Yıl: 3, Sayı: 8, Artvin.
- Ayverdi, E.H. (1989). Osmanlı Mimarisinin İlk Devri, 2.Baskı, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayını, İstanbul.
- Orhan, F., Gök, Y. (2016). Baraj Yapımı Nedeniyle Yeri Değiştirilen Yerleşmelere Örnek: Oruçlu ve Zeytinlik Köyleri (Artvin), Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 35, Sayfa: 131-148.
- Web 1. www.artvinliyiz.net, Erişim Tarihi: 27.12.2016.